

نگاه

جسارت فیلم‌ساز در قصه و حرفی است که مطرح می‌کند

نشست خبری چهل‌ودومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران با حضور بهروز شعبانی، دبیر جشنواره و مدیرعامل انجمن سینمایی جوانان ایران و علی افشار، مدیر روابط‌عمومی، روز گذشته ۲۰ مهرماه در کوشک هنر تهران آغاز شد. بهروز شعبانی، دبیر چهل‌ودومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران گفت: آژونس جشنواره توسط روح‌الله موحدی و موسیقی بخش‌های مختلف بر عهده مسعود سخاوت‌دوست است. امرالله فرهادی مدیریت هنری بخش‌های مختلف جشنواره را عهده‌دار است. او افزود: بخش‌های مختلف جشنواره شامل ملی سینمای ایران، بین‌الملل و بخش‌های جنبی است. در بخش سینمای ایران و بخش فیلم‌های داستانی، ۵۷ اثر حضور دارد. در بخش انیمیشن ۲۰، تجربی ۲۰، مستند ۲۱، بخش فیلم‌های اقتباسی ۳۵ اثر و عکس ۵۳ اثر که شامل تک عکس و مجموعه عکس است. شعبانی ادامه داد: در بخش بین‌الملل ۸۴ اثر از ۵۵ کشور در جشنواره حضور دارند. همچنین بخش‌های جنبی و خارج از مسابقه دارای اهمیت زیادی هستند. این بخش‌ها شامل ۲۰ نشست تخصصی با استادان بنام هستند و تلاش شده با نگاهی تخصصی از افراد دعوت شود. دو سانس اول مختص فیلم‌سازی و دو سانس بعدی بینارشته‌ای و در حوزه ادبیات، شعر، داستان‌نویسی و... است. دبیر جشنواره خاطرنشان کرد: خوشحالی‌م که میزبان این استادان بنام هستیم. شعبانی ادامه داد: فیلم‌خانه ملی تعامل خوبی با ما داشته است. نسخه‌های ترمیم‌شده فیلم‌های کوتاه شامل انیمیشن و فیلم‌های فیلم‌سازان‌مادر از دهه ۲۰ به نمایش در می‌آید.

دبیر چهل‌ودومین جشنواره فیلم کوتاه تهران بیان کرد: بخش سونیا یک یا دو سانس نمایش برای نابینایان خواهد داشت و یک روز میزبان سونیا با همراهی خانم کلاره عباسی خواهیم بود. او تأکید کرد: حجم زیاد محتوا که درباره مسائل روز ایران و مقاومت بود و مستند هم بود، ما را به این سمت برد که یک بخش ویژه برای فیلم‌های مقاومت داشته باشیم. در ادامه شعبانی گفت: بخش استعداد نو که مربوط به فیلم‌اولی‌ها می‌شود بسیار پرمخاطب است و امیدواریم شروع خوبی باشد. او اظهار کرد: همچنین ما امسال تعامل با هنرستان‌های سینمایی و هنری را نیز در دستور کار قرار دادیم. ما در کنار بخش نو، بخشی برای همراهی با هنرجویان علاقه‌مند داریم. امسال میزبان چندین هنرستان از تهران و شهرهای مختلف خواهیم بود و همچنین هر روز قرار است میزبان هنرجویان یک هنرستان از تهران باشیم. شعبانی افزود: ویژگی جشنواره فیلم کوتاه تهران به دلیل اسکار گوالیقای (مورد تأیید اسکار) بودن و برخورداری از درجه کیفی الف حاصل زحمات افراد بسیاری در ادوار مختلف است. دبیر این رویداد عنوان کرد: همواره با حجم زیادی از آثار ثبت‌نامی مواجه هستیم. ۱۰هزار و ۲۰۰ اثر از ۱۴۵ کشور چین، هند، ایالات متحده و پس از آن فرانسه و برزیل. او ادامه داد: در میان ۹۴ اثر این بخش، ۱۵ اثر در بخش هوش مصنوعی، ۳۴ اثر داستانی، ۱۴ مستند، ۱۱ تجربی، ۱۳ پویانمایی و هفت فیلم در بخش اقی‌های نوظهور در منطقه منا. همچنین هیئت‌های داوری و انتخاب نیز در ابتدای نشست طی کلیپ معرفی شدند.

شعبانی در پاسخ به این پرسش‌ک‌ه موضوع آثار تا چه اندازه جسورانه و نقادانه هستند، با اما به اینکه قول داده شدنت‌های اجتماعی جایی در آثار سینمایی باشند، چقدر این موضوع را در نظر داشتید، گفت: مطرح‌کردن موضوعات اجتماعی اگر زبان و ادبیات درام پیدا نکنند، تبدیل به یک مقاله یا خبر سطحی می‌شود. او ادامه داد: آن چیزی که امسال با آن روبه‌رو هستیم، پیداکردن زبان مناسب برای بیان موضوعات اجتماعی بود. ویژگی آثار امسال این است که به یک پختگی در آثار رسیدند و به همین رز آثار بسیار باکیفیت است. شعبانی در پایان عنوان کرد: فیلم‌سازان جسارت خودشان را با کیفیت بالای آثار خود نشان دادند که دست‌کم برای من بسیار هیجان‌انگیز است.

شعبانی در پاسخ به این پرسش که آیا در این جشنواره سراغ فیلم‌سازی‌که بدون مجوز منغول ساخت آثار هستند رفته‌اید، گفت: ما با جشنواره‌ای مواجه هستیم که در آن هزار و ۹۵۳ اثر درخواست حضور داشتند و از طرفی هرکسی که برای ما محتوا ارسال کرد، آن را بررسی کردیم. او ادامه داد: ما دو اتفاق جدید داریم؛ بازی‌های درخشان بازیگران و دیگری حضور استعدادهای نو و کارگردان‌های جوان؛ درخشش در هر دو عرصه به رشد دیگری کمک می‌کند.

شعبانی درباره حمایت از فیلم‌سازان جوان توضیح داد: ما در زمینه مالی و هزینه باشگاه رویه‌ای داریم که محدود به جشنواره نیست. وظیفه ما این است که از فیلم‌سازان جوان حمایت کنیم، به همین دلیل هم رقی‌م که برای اعضای باشگاه در نظر گرفتیم با رعایت احتیاط و به نفع اعضای باشگاه بود نه به نفع انجمن، اما با تمام این شرایط اگر باز هم نیاز به کمک باشد ما وظیفه داریم کنار فیلم‌سازان باشیم. شعبانی درباره جانمایی محل جشنواره در ایران مال و ممیزی‌های سیاسی و اجتماعی فیلم‌های جشنواره گفت: بحث فیلم‌سازی و ساخت اثر چندان مربوط به جشنواره نیست و به عملکرد انجمن در سال ارتباط دارد که در جشنواره شاهد ماحصل یک سال گذشته آن هستیم. در بخش استعداد نو و سایر بخش‌ها استعدادهایی وجود دارد که از آنها برای همکاری دعوت خواهد شد.

شعبانی در ادامه افزود: این حجم از ارتقای تکنیک شبایان توجه است و امیدوارم این موضوع متوجه شکل روایت‌ها هم شود. به‌طور حتم در این دوره شاهد چند فیلم‌ساز بااستعداد نوظهور هستیم. ضمن اینکه برگشت برادران ارک به فیلم کوتاه نیز درخور توجه است. دبیر جشنواره درباره بحث حجاب و ممیزی‌ها توضیح داد: در میان آثاری که ارسال شد، مسئله حجاب در آن وجود نداشت و فیلم‌سازان درباره این موضوع با مرافات عمل کرده بودند و همچنین آثار آنها دارای پختگی خاصی بود. همچنین شاید برخی از این فیلم‌سازان آثار خود را ارسال نکرده باشند. شعبانی ادامه داد: به عقیده من جسارت فیلم‌ساز در قصه و حرفی است که فیلم‌ساز مطرح می‌کند و این موضوع قابل تقدیر است، اما باید بگویم فیلمی نبود که به دلیل مسئله حجاب از جشنواره کنار گذاشته شده باشد، همچنین فیلمی به دلیل مسائل سیاسی کنار گذاشته نشد. شعبانی توضیح داد: فقط دو فیلم بودند که به لحاظ تکنیکی کیفیت خوبی داشتند اما دارای بیان سطحی و استفاده از کلمات رکیک و نگاه نامناسب به خاتم‌ها بودند و حائز آرا نشده نشدند.

شعبانی در پایان گفت: فیلم کوتاه شأن و جایگاهی برای خود دارد که اجازه نمی‌دهد هر فیلمی وارد جشنواره شود. ضمن اینکه در ساعات در نظر گرفته‌شده برای جشنواره مسئله ترافیکی وجود ندارد.

نگاهی به کارنامه هنری محمد کاسبی به بهانه درگذشت او

مرگ در پاییز

مازیار معاوینی

محمد کاسبی که روز گذشته خبر درگذشتش پس از یک دوره بیماری سخت اعلام شد، اگرچه برای اهالی تئاتر و علاقه‌مندان نمایش‌های صحنه‌ای از سال‌های پیش از انقلاب نام‌آشنا بود و عضو گروهی بود که نخستین نمایش پس از انقلاب را درست دو ماه پس از پیروزی انقلاب در فروردین ۱۳۵۸ روی صحنه بردند، اما برای عامه مردم که بیشتر مخاطبان حوزه‌های تصویری (سینما و تلویزیون) بودند، با چهار فیلم سینمایی پاپی «مرگ دیگری»، «توبه نصوح»، «دو چشم بی‌سو» و «استعاذه» به چهره‌ای شناخته‌شده تبدیل شد. آثاری که به ترتیب محمدرضا هنرمند و محسن مخملباف سازندگانش بودند؛ چهره‌هایی از نسل اول حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی که خود محمد کاسبی هم از اعضای مؤثر و پرکار آن بود و بنا بر رویکرد انقلابی سخت‌گیرانه حوزه در سال‌های ملتهب ابتدای انقلاب که حضور بازیگران قبل از انقلاب را در سینمای دوران تازه منع می‌کرد، این محمد کاسبی و چهره‌های دیگری نظیر فرج‌الله سلحشور، اردلان شجاع‌کاوه، جعفر دهقان و... بودند که به جای بازیگران شناخته‌شده ولی مطرود در پروژه‌های سینمایی به‌ویژه آثار ساخت حوزه مقابل دوربین می‌رفتند. در آن روزگار فقدان اینترنت و کمبود منابع آرشویی مکتوب، بسیاری از مخاطبان حتی علاقه‌مندان جدی‌تر هنرهای نمایشی از سبقه و تحصیلات مرتبط محمد کاسبی که در دانشکده هنرهای دراماتیک تئاتر خوانده بود، بی‌خبر بودند و او در ردیف جوانان کم‌من‌وسالی قلمداد می‌شد که مؤسس و عضو فعال حوزه بودند؛ در حالی که کاسبی از دل یک پیشینه تئاتری قوی آمده بود و به لطف تشکیل حوزه هنری و عدم ارتباطش با سینمای بدنه مغضوب پیش از انقلاب، با طی مسیری ساده‌تر از مسیر متعارف پیش‌روی بازیگران تئاتری در حوزه تصویر دیده شد.

آثار اولیه‌ای که کاسبی در آنها ایفای نقشش کرد، همگی آثاری با مایه‌های مذهبی/انقلابی بودند که در سال‌های آغازین انقلاب رویکردی به‌شدت پرطرفدار بود، به‌ویژه محسن مخملباف که به رغم استعداد غریزی‌اش در فیلم‌سازی، در این قبیل آثار بر معرفی و ترویج یک سینمای دینی و متعکرای متفاوت از سینمای قبل از انقلاب که سینمایی منط و طاغوتی توصیف می‌شد، تلاش فراوانی به خرج می‌داد و کاسبی هم متأثر از این

نگاهی دیگر

نیجیروان بارزانی؛

پس از دیدار با آیت‌الله خامنه‌ای، کیفیت روابط ایران واقلیم کردستان بهبود یافت

منصور جهانی

به ایران و بعد از دیدار و جلسه‌ای که با حضرت آیت‌الله خامنه‌ای داشتیم، معتقدم که نوع، کیفیت و ماهیت روابط میان ایران و اقلیم کردستان به‌طور قابل توجهی بهبود یافته و دستخوش تغییرات مثبتی شده است.

رهبران کُرد «جلال طالبانی» و «مسعود بارزانی» از هیچ تلاشی دریغ نکردند
نیچپروان ادریس بارزانی در مورد چشم‌انداز و استراتژی رهبران کُرد برای ثبات در عراق و منطقه‌گفت: قبل از سال ۲۰۰۳ ما در اقلیم کردستان وضعیتی مشابه وضعیت فعلی داشتیم. از نظر اقتصادی در این سطح مناسب کنونی نبودیم، اما تقریباً در جایی بودیم که اکنون هستیم. آمریکایی‌ها آمدند و با ما صحبت کرده و ما را متقاعد کردند که عراقی جدید و همچنین عراقی مبتنی بر پایه‌های دموکراسی و فدرالیسم در انتظار ماست. ما به‌عنوان کُرد و به‌ویژه رهبران کُرد، مرحوم «مام‌جلال» (جلال طالبانی) و رئیس «مسعود بارزانی» که خداوند عمرشان را طولانی کرد، برای عراق جدید از هیچ تلاشی که لازم بود، واقعاً دریغ نکردیم.

قانون اساسی عراق به‌عنوان یک سند، دستاوردهای بزرگی است
وی افزود: ما امیدوار بودیم عراقی بسازیم که به فیلچ و ویرانی‌هایی که بر سر کُردها آمده بود، پایان دهد. اگر سؤال این است که پس از ۲۰ سال چه چیزی به دست آورده‌ایم؟ به نظر من، خود قانون اساسی عراق، به‌عنوان یک سند، دستاورد بزرگی برای اقلیم کردستان بود و نباید اهمیت آن را دست‌کم بگیریم. این سند مهمی که تعدادی از حقوق کُردها و دیگر اقلیت‌های عراق را به رسمیت می‌شناسد، نباید دست‌کم گرفته شود، بلکه باید به‌عنوان یک دست‌اورد بزرگ تلقی شود. اما سؤال بزرگ‌تر این است: آیا این قانون اساسی اجرا شده است؟ من می‌توانم به این پرسش با یک «نه» قاطع پاسخ بدهم.

قانون اساسی عراق آن‌طور که قرار بود، اجرا نشده است

رئیس اقلیم کردستان در ادامه سخنانش تصریح کرد: همه مشکلاتی که امروزه ما در اقلیم کردستان با بغداد در مورد نفت، بودجه، ماده ۱۴۰ و پیش‌مرکه تجربه می‌کنیم، یک منشأ دارد و آن

۱۳۷۹» که مهدی صباغ‌زاده کارگردانی آن را بر عهده داشت، در نقش مردی از طبقه اجتماعی متوسط به پایین ظاهر شد که از فرط عشق به اتومبیل پیکانی که به‌تازگی خریده بود، شب‌ها چماق در دست کنار اتومبیل کشیک می‌داد تا به سرقت نرود؛ پرسونایی که کمی بعدتر در دو سریال «خوش‌رکاب/ ۱۳۸۲» و «خوش‌غیرت/ ۱۳۸۴» هر دو ساخته علی شاه‌حاتمی تکرار شد (سینما و تلویزیون) بودند، با چهار فیلم سینمایی پاپی «مرگ عشق جنون‌آمیز او به کامیونش به خاطره‌ای آشنا برای بینندگان رسانه تلویزیون بدل شد، به اندازه‌ای که بسیاری هنوز او را با اسم همین نقش یعنی «اتقی» به خاطر می‌آورند.

کاسبی پس از موفقیت دوگانه «خوش‌رکاب» اگرچه همچنان تا سال ۱۳۹۹ که در سریال «دادستان» به‌عنوان آخرین حضور تلویزیونی‌اش ظاهر شد، در این رسانه فعال بود و البته گاهگاهی هم حضور بر پرده سینما را تجربه می‌کرد، اما به‌جز یک بار آن هم در سریال مناسبتی ماه رمضان سال ۱۳۸۵ یعنی مجموعه درخشان «صاحب‌دلان» ساخته محمدحسین لطیفی دیگر در نقشی درخشان و به‌یادماندنی ظاهر نشد. او در این سریال هم کماکان همان پرسونای بداخم و لجوج آشنای خود را بازآفرینی کرد و شاید اگر بازیگری در توانایی و تجربه او نبود، نمی‌توانست آن‌گونه که باید و شاید در مقابل نقش آفرینی به‌شدت اثرگذار حسین محبوب

در نقش اصلی عرض اندام کند، ولی کاسبی به پشتوانه ۴۰ سال حضور در عرصه نمایش از این آزمون هم در مجموع سربلند بیرون آمد تا یک نقش ماندگار دیگر هم به کارنامه نقش‌های کاسبی در سال‌های اخیر کم‌کار و درگیر بیماری بود و انتشار خبر بستری‌شدن و طلب دعا برای شفای او از رسین خزان عمر او در اولین ماه خزان طبیعت خبر می‌داد. روحش شاد و یادش سبز و ماندگار.

فیلم به‌یادماندنی «پایکوت» هم از چهره خاص کاسبی، نقش یکی از سرکردگان مارکسیست‌ها ی

زندانی را به او سپرد

که به دیگر زندانیان چپ‌گرای محبوس در زندان امر و نهی می‌کرد

یادداشت

فیلمی که بر روی پاهای کلین مورفی ایستاده است حمیدرضا کاظمی‌پور

در خلاصه‌ای کوتاه درباره قصه فیلم می‌توان گفت فیلم سینمایی «استیو»، روایتی از یک مدرسه استثنائی به مدیریت استیو است؛ مدرسه‌ای شبانه‌روزی که نوجوانانی ناهنجار و با مشکلات عدیده روانی در آن مشغول به زندگی و تحصیل هستند. اما ماجرا از زمانی رنگ بحرانی‌تر به خود می‌گیرد که به تصمیم دولت مقرر می‌شود مدرسه طرف شش ماه آینده تعطیل شود...

قبل از هر چیز و ورود به مباحث فنی، ساختاری و محتوایی فیلم، می‌توان گفت فیلم سینمایی «استیو» فقط روی پاهای «کلین مورفی»، بازیگر نقش اصلی فیلم، ایستاده است. بازی او تأثیرگذار، درون‌گر، لایه‌لایه، پراحساس و به دور از غلو و اغراق‌های کلیشه‌ای است که نشان از توانایی‌های کلین مورفی در خلق کاراکتری جدید می‌دهد؛ کاراکتری که اگرچه به لحاظ شخصیت‌پردازی با ضعف‌های جدی در فیلم‌نامه روبه‌رو است، اما بازی قدرتمند و هوشمندانه مورفی توانسته ضعف‌های نویسنده در شخصیت‌پردازی را در سایه یک اجرای توانمند محو کند.

مورفی با درکی درست از لایه‌های درونی نقش، مخاطب را به ابعاد و سیاه‌چاله‌های درونی کاراکتر نزدیک کرده و نشان می‌دهد استیو که خود به دلیل ترک مصرف الکل در یک فروپاشی روانی به سر می‌برد، چگونه حالا باید بر بحران‌های مدرسه و دانش‌آموزان ناهنجارش فائق آید.

مشکل اصلی «استیو» در اولین نگاه، فیلم‌نامه به‌شدت آشفته آن است؛ روایتی که اگرچه تلاش کرده با شکستن فرم خطی، هیجان و تنوع ساختاری برای مخاطب ایجاد کند، اما هیچ‌گاه موفق نمی‌شود. روایتش پراکنده و تکه‌تکه است و متأسفانه این تکه‌های پازل فیلم‌نامه اگرچه با رفت و برگشت‌های مکرر نویسنده قرار است به هم متصل شوند، اما صرفاً در کنار هم قرار می‌گیرند و هیچ‌گاه در هم جفت‌نمی‌شوند و تنیده نمی‌شوند.

این آشفتگی در روایت، به‌ویژه در یک سوم ابتدایی فیلم، سبب می‌شود مخاطب سردرگم و رشته‌های ارتباطی‌اش با اثر کم‌رنگ شود، اما در ادامه روند روایت داستان، شکل نسبتاً منسجم‌تری به خود گرفته و می‌تواند بهتر پیش رود.

مشکل دیگر فیلم‌نامه «استیو» را می‌توان در شخصیت‌پردازی کاراکترهای اثر جست‌وجو کرد: نوجوانانی آسیب‌دیده، پرخاشگر، غیرمتعارف و طردشده از اجتماع که هرکدام با داستانی متفاوت در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند، اما آنچه مسلم است، قصه هیچ‌کدام از آنها به بلوغ و باورپذیری نمی‌رسد و صرفاً با نمایش‌دادن تعداد سکانس‌هایی از پرخاشگری، زدوخورد و ناهنجاری فیزیکی نمی‌توان به عمق پیچیده قصه آنها نزدیک شد.

در کارگردانی نیز تیم میلانتس اگرچه سعی دارد بر فضای بحرانی فیلم دامن زند، اما دوربینش به‌شدت شتاب‌زده عمل می‌کند. دوربین روی دست اگرچه در ایجاد فضای مستندگونه اثر می‌تواند به‌شدت مؤثر باشد، اما این تکنیک نباید در مسیر شتاب‌زدگی و هیجانات کاذب قرار گیرد و این عدم تسلط کارگردان بر حرکت دوربین در لحظاتی از فیلم به شدت مشهود است.

فیلم در کنار بازی خیره‌کننده کلین مورفی، از تک‌سکانس‌های ناب و خیره‌کننده‌ای نیز بهره می‌برد که سکانس رهاشدن استیو در کنار ماشین‌های لباسشویی و چرخش و تغییر زاویه دوربین، با سکانس بازی فوتبال بچه‌ها در زیر باران همراه با نشخوارهای ذهنی استیو از زاویه نگاه دوربین، از جمله مهم‌ترین این سکانس‌هاست.

«استیو» اگرچه فیلمی چندان قدرتمند در ارائه روایت خود نیست، دارای لحظاتی است که هم به لحاظ محتوایی و هم به لحاظ تکنیکی می‌تواند برای مخاطب خود قابل قبول باشد.